Бирлик, һəмрə'јлик көрүшү

(ƏВВƏЛИ 1-чи СƏҺИФƏДƏ)

ләрини гарәт етмәмишдиләр; онлар бу халгларын мә'нәвијјатына да зәрәрли тә'сир көстәрмишләр. Бу өлкәләрдә јашајанларын бир гисминдә нөкәрчилик, көләлијә дөзмәк, онунла барышмаг психолокијасы јаратмышлар. Онларын ичәрисиндә еләләри вар ки, јалныз өз шәхси рифаһыны дүшүнәрәк мүәјјән мадди мәнфәәт вә мәнсәб үчүн империалист гүввәләринә, инди-нин өзүндә дә хидмәт көстәрирләр. Вахтилә В. И. Ленин гејд етмишдир ки, өз көләлијини илә барышан гул нифрәтә лајигдир. Ону бәзәмәјә чалышан гула исә икигат артыг нифрәт олунмалыдыр. Мәнликсиз сатгынлар, варидат вә мәнсәбләрини һәр шејдән үстүн тутанлар өз мәнафеләри үчүн халгын мүбаризәсини, азадлыгыны, талејини гурбан верирләр. Мә'лумдур ки, бу вахтларда халглара һәгигәти сөјләјән, вичданыны пула, сәрвәтә сатмајан, инсанларын көзүнү ачараг империализм нөкәрләрини ифша едән вәтәнпәрвәр јазычыларын гәләминә даһа чох еһтијач дујулур. Белә исте'дадлар һеч вахт әгидәләриндән дөнмүр, зүлмә, сатгынлыға, хәјанәтә јуварланан шәхсләри чәсарәтлә тәнгид атәшинә тутурлар. Мисал үчүн, Мисир президенти Ә. Садатын Америка империалистләри, Исраил сионистләри, гаршысында баш әјмәсини, онларла бабырчы сазишә кирмәсини ардычыл олараг истәр Мисирин өзүндә, истәрсә дә дикәр әрәб өлкәләриндә шиддәтли тәнгид атәшинә тутан мүтәрәгги адамлар, о чүмләдән јазычылар аз дејил. Бу исә ону көстәрир ки, халгын мәнафејини гурбан верәнләр, харичи ағаларына гуллуг көстәрәнләр инсанларын дәрин нифрәтини газанырлар.

1 Дашкәнд конфрансындан өтән 20 ил әрзиндә Асија вә Африка өлкәләриндә күчлү азадлыгсевәр јазычылар јетишмиш, онлар мөһкәм тәшкилатда бирләшмишләр. Бу јазычылар халгларын истиглалијјәт, азадлыг, тәрәгги уғрунда мүбаризәсинин өн чәркәсиндә кедир. Онларын әсәрләри инсанлары мүстәмләкәчиликдән мирас галмыш чәһаләт вә сәфаләтдән тәмизләнмәјә, милли азадлыг мүбаризәсинә гошулмаға, халгын дүшмәнләринә гаршы дәрин нифрәт бәсләмәјә вә мүбаризәјә сәсләјир. Тарих көстәрир ки, һеч вахт мүтәрәгги милли фикир үмумбәшәри фикрә зидд олмајыб. Она көрә дә ајры-ајрылыгда бу јазычыларын фәалијјәти әслиндә бир гајәјә, бир мәгсәдә — халгларын азад, хошбәхт јашамасына, сүлһә, достлуға хидмәт едир.

Бу күн Асија вә Африка јазычылары үмумдүнја әдәбијјатыны зәнкинләшдирән бир сыра көзәл әсәрләр јаратдыглары илә фәхр едә биләрләр. Инди Асија вә Африка јазычылары чәмијјәтинин беш дилдә бурахдығы «Лотос» журналы ән јахшы әсәрләри тәблиғ етмәклә јанашы, һәм дә мүхтәлиф јазычыларын достлуғуна, әдәбијјатларын бир-биринә јахынлашмасына көмәк көстәрир.

— Сон илләр истиглалијјәт газанмыш бир сыра Асија вә Африка өлкәләринин дөвләт башчылары јазычы вә шаирләрдир. Сизчә, бу нә илә изаһ олунур?

— Суалыныза чаваб вермәздән әввәл јенә дә мән Дашкәнд көрүшүнүн девизинә гајытмаг истәјирәм. Һәр бир инсанын өз вичданы, вәтәндашлыг һисси вар. Әсил бөјүк, мүтәрәгги јазычы исә бүтөв бир халгын вичданыны тәмсил едир. Чүнки јазычылыг, һәр шејдән әввәл, ичтимаи хадимлик демәкдир. Империализм халглары сојмагла јанашы, онларын елми, фәлсәфи, естетик, дөвләт фикирләринин инкишафыны да боғмуш, мә'нәви дирчәлишинин гаршысыны алмаға чалышмышдыр. Бу өлкәләрин мүхтәлиф мадди сәрвәтләрини дашыјыб, талан едән мүстәмләкәчиләр ејни заманда халгларын мәктәбини, хәстәханасыны, мәдәни мүәссисәләрини ағыр һала салмыш, инкишафдан сахламышдыр. Буна көрә дә чәтин анларда халгын мүбаризәсинә рәһбәрлик вичданлы зијалыларын, о чүмләдән Патрис Лумумба, Агостино Нето, Сенегор кими вәтәнпәрвәр гәләм усталарынын үзәринә дүшүб. Мәкәр бизим Нәриман Нәримановун өзү белә зијалылардан дејилди?! Онлар јалныз јарадычылыгла мәһдудлашмајан, өз идеаллары уғрунда јалныз бәдии сөзлә дејил, һәм дә сијаси-ичтимаи мүбаризә мејданында вурушан шәхсијјәтләрдир. Сон илләр азадлыг уғрунда мүбаризәјә гошулан онларча Асија, Африка халгларынын белә шәхсијјәтләр јетирмәси дә тәбиидир.

— Дашкәнд көрүшләри мүхтәлиф өлкәләрин мүтәрәгги јазычыларыны бир-биринә даһа да јахынлашдырмагла јанашы, јәгин ки, онларын кәләчәкдә даһа мүбариз, бәдии дәјәрчә даһа јүксәк әсәрләр јаратмаларына да тәкан верәчәкдир.

— Һеч шүбһәсиз. Дашкәнддә јалныз 20 ил әрзиндә кечирилән јола нәзәр салынмады. Һәм дә гаршыда дуран мүһүм вәзифәләр мүәјјәнләшдирилди. Сов.ИКП МК-нын Баш катиби, ССРИ Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин сәдри Л. И. Брежнев јолдашын көрүшә топлашан јазычылара көндәрдији мәктубунда дејилирди: «Биз, дөврүмүздә сүлһ вә ичтимаи тәрәгги гүввәләринин тәчавүзкарларын планларыны поза биләчәјинә вә халгларын дахили ишинә империализмин мүдахиләсинә јол вермәјәчәкләринә тамамилә әминик. Үмуми сә'јлә торпағымызын еһтијатларынын ағылсызчасына тәһлүкәли силаһланмаја исраф олунмасынын гаршысыны алмаға, инсанын гүввәсинин вә ағлынын милјонларла адамын һәјат тәләбләрини, онларын мә'нәви вә мәдәни инкишафыны тә'мин етмәјә јөнәлдилмәсинә наил олмаг мүмкүндүр. Ичазә верин, әмин олдуғуму билдирим ки, бу бөјүк вәзифәләрин һәллиндә сизин көрүшүнүз өз көмәјини көстәрәчәкдир».

Һазырда империализмин кениш чәбһәдә һүчума кечдији вахтда Асија вә Африканын мүтәрәгги јазычыларынын гаршысында дуран вәзифәләр даһа мүһүм, даһа шәрәфлидир. Инди онлар сөзүн гүввәси илә сатгынлығын вә мәһарәтлә маскаланмыш империализмин, һәмчинин дахили иртичанын пуч маһијјәтинин ич үзүнү ачыб көстәрмәлидирләр. Халглар Кемп-Девиддәки сөвдәләшмәнин ријакар, хаин маһијјәтини билмәлидир. Онлар билмәлидир ки, узун илләр әрзиндә мүбаризә еләјиб, ағыр ганлар баһасына газандыглары истиглалијјәти империализмин нөкәрләри јенидән ајаг алтына атмаг нијјәтиндәдирләр. Һазырда бир сыра Асија, Африка өлкәләриндә јашајан халгларын әксәријјәтинин ән садә һәјат шәраити олмадығы һалда, онларын дөвләтләри силаһланмаја милјонлар, милјардлар хәрчләјирләр. Инкилтәрәдә чыхан «Фајненшл тајмс» гәзетинин 1978-чи ил 20 март тарихли нөмрәсиндә Антони Мендермунт адлы бириси јазыр ки, Сәудијјә Әрәбистаны сон дөрд илдә Америка Бирләшмиш Штатларынын сәнајесинә 40 милјард доллар пул гојуб. Һәлә Америкадан алынан силаһлара нә гәдәр пул хәрчләндијини демирик. Америка империализми дөврүмүзүн ән ријакар, һәрис вә сојғунчу, таланчы гүввәсидир. О, Шәрг халгларынын, о чүмләдән әрәб өлкәләринин, Иран халгынын дүшмәнидир.

Һазырда шаһ үсул-идарәсинә гаршы күтләви мүбаризәјә галхмыш Иран халгларынын да ачыначаглы һәјат шәраитинин әсас сәбәби бу таланчы сијасәтдир. Сон илләр зәнкин Иран торпагларындан милјонларла зәһмәткешләрин әмәји илә газанылан сәрвәт халгын һәјат сәвијјәсинин јахшылашмасына дејил, силаһа сәрф олунур вә бу јолла АБШ-ын мүәјјән даирәләринин чибинә долур. Дашкәнд көрүшүндә гејд едилди ки, бир чох Асија, Африка өлкәләриндә вәзијјәт ејни олдуғу үчүн ајры-ајры јазычыларын әсәрләриндә галдырылан проблемләр дә бу өлкәләрин, демәк олар ки, әксәри үчүн актуалдыр. Она көрә дә сон илләр чәмијјәт мүхтәлиф өлкә јазычыларынын әсәрләринин тәрчүмәсинә, онларын кениш јајылмасына диггәти артырмыш, бундан сонра даһа да артырачагдыр.

Көрүшдә сијаси-ичтимаи мәсәләләрлә јанашы, әдәби сөһбәтләр дә кениш јер тутду, әдәбијјатын бу күнкү вәзијјәтиндән, онун јени форма ахтарышларындан әтрафлы данышылды. Ону да дејим ки, чыхыш едән харичи јазычылар бизим — совет республикаларынын игтисади, ичтимаи, мәдәни наилијјәтләриндән вә әдәбијјатларымызын уғурларындан фәрәһлә данышырдылар, биз онларын азадлыг мүбаризәсиндән севинчлә данышдығымыз кими. Бир сөзлә, көрүшдә достлуг, һәмрә'јлик руһу һаким иди. Өзбәк гардашлар бу руһу күчләндирмәк үчүн әлләриндән кәләни етмишдиләр.

Сөһбәти апарды **СИРУС**

Өлкәмизи Азәрбајчан тәмсил едәчәкдир

Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын 61-чи илдөнүмү мүнасибәтилә Бөјүк Британијада Совет Азәрбајчанынын тимсалында ССРИ күнләри кечириләчәкдир. Күнләрин маршрутлары Ирландија, Шотландија вә Инкилтәрә шәһәрләрини әһатә едәчәкдир. Орада республикамызын инчәсәнәт усталары чыхыш едәчәкләр.

Бөјүк Британија динләјичиләри ССРИ халг артисти Рәшид Беһбудовун бәдии рәһбәрлији алтында Дөвләт маһны театрынын «Сәни тәрәннүм едирәм, доғма Азәрбајчаным!» програмы илә таныш олачаглар.

Консертләрдә һәмчинин М. Ф. Ахундов адына Академик Опера вә Балет Театрынын солисти, Азәрбајчан ССР әмәкдар артисти Нәзакәт Мәммәдова вә Азәрбајчан ССР халг артисти каманчачалан Һабил Әлијев чыхыш едәчәкләр.

Совет Азәрбајчанынын тимсалында ССРИ күнләринин тәдбирләриндә һәмчинин Азәрбајчанын Харичи Өлкәләрлә Достлуг вә Мәдәни Әлагә Чәмијјәтинин хүсуси турист групу иштирак едир. Һәмин груп октјабрын 18-дә Бакыдан јола дүшмүшдүр. Група партија вә совет ишчиләри, онунчу бешиллијин сосиализм јарышынын габагчыллары, республиканын әдәбијјат вә инчәсәнәт хадимләри дахилдир. Бөјүк Британија ичтимаијјәтинин нүмајәндәләри илә көрүшләриндә онлар коммунизм гуручулуғунда Совет Иттифагынын наилијјәтләриндән, ССРИ-нин јени Конституссијасындан, ССРИ халгларынын гардашлыг аиләсиндә бизим республиканын зәһмәткешләринин газандыглары диггәтәлајиг мүвәффәгијјәтләрдән данышачаглар.

(Азәринформ).

ХАРИЧИ ӘДӘБИЈЈАТ

ФРЕНСИС СКОТТ ФИТСЧЕРАЛД

Әлбәттә, Е. Һемингуејин «Һәмишә сәнинлә олан бајрам» китабыны охујан һәр һансы бир охучуда Френсис Скотт Фитсчералдын (1896—1940) һәм јарадычылығына, һәм дә шәхсијјәтинә бөјүк мараг һисси ојаныр. Е. Һемингуеј чәми бир нечә сәһифәдә һамы тәрәфиндән унудулуб тәнһалыг ичиндә вахтсыз вәфат етмиш гәләм достунун парлаг бәдии сурәтини јаратмышдыр.

Ф. С. Фитсчералд әсас е'тибарилә өлүмүндән сонра, әллинчи-алтмышынчы илләрдә мәшһурлашмыш Америка јазычысыдыр. Онун «Чәннәтин бир тәрәфи илә», «Көзәлләр вә лә'нәтлиләр», «Бөјүк Кетсби», «Кечә зәрифдир» кими романлары, онларча һекајәләри бу күн санки икинчи өмүрләрини, һәм дә узун өмүрләрини јашајыр.

Ф. С. Фитсчералд үслуб устасыдыр вә онун јарадычылығы естетик-үслуби хүсусијјәтләр бахымындан чох зәнкиндир. Ејни заманда, бу јарадычылығын ичтимаи-әхлаги, фәлсәфи мөвзу вә мүндәричәси дә санбаллы сигләтә маликдир. Јашадығы дөврә, чәмијјәтә гаршы барышмаз вәтәндаш мүнасибәти, нечә дејәрләр, «алтун дүнјасына» гаршы мә'нәви үсјан Фитсчералд јарадычылығынын чох нәзәрә чарпан чәһәтләриндәндир.

Јазычынын јарадычылығы үчүн сәчијјәви һекајәләрдән бирини «Әдәбијјат вә инчәсәнәт» гәзетинин охучуларына тәгдим едирәм.

ТӘРЧҮМӘЧИ

ДҮЛКӘРИН ЈАШАДЫҒЫ КҮЧӘДӘ

Машын Оналтынчы күчә илә чиркли-паслы бир дөнкәнин тининдә дајанды. Гадын машындан чыхды, киши илә балача гыз ичәридә галды.

— Мән она дејәчәјәм ки, ијирми доллардан артыг бир сент дә вермәјәчәјәм.— дејә гадын гәти фикрини билдирди.

— Нечә билирсән, елә олсун. Ескизләр сәндәди?

— Һә, мәндәди.— гадын арха отурачаға тәрәф әјилди ки, әл чантасыны көтүрсүн.— Һәр шеј гајдасындады.

Киши франсызча:

— Она де ки, елә еләсин кобуд чыхмасын...— деди.— Ағачын уҹузуну да көтүрмәк олар...

— Јахшы.

Балача гыз:

— Сиз јенә дә франсызча данышырсыныз,— деди.

— Ән башлычасы буду ки, һүндүрлүјү јахшы олсун. Мерфинин сифариш еләдији, бах, бу бојда иди.— дејә киши јенә франсызча данышды вә әли илә јердән јард јарым һүндүрү көстәрди.

Гадын машындан араланыб үстүндә «Долаб, сандыг, мүчрү» јазылмыш гапыдан ичәри кирди вә пилләкәнләрлә јухары галхмаға башлады. Һәмин јазыдан белә мә'лум олурду ки, бурада дүлкәр јашајыр.

Башга бир мәшғулијјәт олмадығы үчүн киши илә балача гыз күчәни нәзәрдән кечирдиләр, кәлиб-кедәнләрә тамаша еләмәјә башладылар. Гырмызы кәрпичдән евләр. Сакитлик. Динчлик. Узагда бир нечә зәнчи нәјләсә мәшғулдур. Ара-сыра машынлар өтүр.

Исти бир нојабр күнү иди.

— Билирсән нә вар?— дејә киши бирдән дилләнди.— Мән сәни чох истәјирәм.

— Мән дә сәни истәјирәм,— дејә гыз чаваб верди вә нәзакәтлә күлүмсәди.

Киши јенә она мүрачиәт еләди:

— Ора бах, о тәрәфдәки еви көрүрсән?

Гыз бахды: мағазанын архасында балача бир ев вар иди вә бу евин пәнчәрәләри пәрдә илә өртүлсә дә, ичәридә адамлар һисс олунурду. Пәнчәрәнин биринин гапысы јахшы бағланмамышды вә тез-тез бир тајы о биринә дәјирди. Киши дә, балача гыз да әввәлләр бу тәрәфләрдә олмамышдылар.

Киши деди:

— Бах, о пәрдәли пәнчәрәләри көрүрсән? Орда шаһзадә ханым әсирди. Ону елә-белә көрмәк олмаз. Шаһзадә гызын кечә-күндүз кешијини билирсән ким чәкир? Нәһәнк Адамчыл! О сәнин јадындады дә?

— Јадымдады.

Шаһзадә гыз көзәлләр көзәлиди! Јемә, ичмә, һәтта халына, күл чамалына тамаша елә.

Онлар икиси дә диггәтлә һәмин евә бахырды. Пәнчәрәнин гаршысындан әјнинә сары палтар кејмиш киминсә көлкәси өтдү.

— Бах, о да шаһзадә гызын өзү иди. Нәһәнк Адамчыл һамыја әмр едиб ки, ону көздән гојмасын. Нәһәнк Адамчыл крал илә краличаны да тутуб һардаса зирзәмијә салыб. Бу шаһзадә гыз анчаг о вахт азад ола биләр ки, бир башга көзәл шаһзадә оғлан вар. о, үч дәнә-...үч дәнә... — Киши бир балача илишди.

— Үч дәнә нә? Һә, ата, үч дәнә нә?

— Үч дәнә... Бах, шаһзадә гыз јенә пәнчәрәнин габағындан кечди.

— Үч дәнә нә?

— Үч дәнә... Үч дәнә сеһрли даш. Әкәр шаһзадә бу дашлары тапса, онда крал илә краличаны да азад еләјә биләр.

Киши әснәди.

— Бәс сонра?

— Сонра? Шаһзадә бу евә јахынлашачаг, һәр пәнчәрәни үч дәфә дөјәчәк, онда шаһзадә гыз азадлыға чыхачаг.

Гадын јухарыдан, дүлкәрин е'малатханасынын пәнчәрәсиндән башыны чыхарыб онлары сәсләди:

— Бир аз көзләјим көрәк. Сиз бир бу күнә бахын е!

— Данышсан, ата, — дејә гыз хаһиш етди.— Бәс нијә Адамчыл шаһзадә гызы бурда әсир еләјиб?

— Онун ачығы тутуб ки, шаһзадә гызы хач сујуна чәкәндә нијә мәни дә'вәт етмәмисиниз. Амма сән горхма, шаһзадә президент Кулидчин* көјнәјинин јахалығы сахланан камодда һәмин дашлардан бирини тапыб. Инди икинчисинин далынча Исландијаја кедиб. Елә ки, шаһзадә сеһрли дашы тапды, бу ев о саат көј ишыға бүрүнүр.— О-о-о, бах бир!

— Һаны, ата, һаны?

— Сән үзүнү чөндәрәндә ев бирдән-бирә көј ишыға бүрүндү. Демәли шаһзадә икинчи дашы да тапыб.

— О-о-о!— дејә гыз гышгырды. — Јенә көј ишыг јанды! Демәли шаһзадә үчүнчү дашы да тапды.

Киши әмәлли-башлы бу ојуна кирмишди вә онун сәсиндә бир еһтирас вар иди; горха-горха о тәрәф-бу тәрәфә бахды.

— Бир бах көр ким кәлир! — дејә сәсини галдырды. — Нәһәнк Адамчыл! Палтарыны дәјишиб, өзү дә балача оғлан чилдинә кириб. Јадындады, бир нағыл данышмышдым е сәнә, орадакы Момби кими. Јадындады?

— Һә, јадымдады.

Чыртдан бојда балача бир оғлан бојнуна јарашмајан бөјүк аддымларла һәмин евә јахынлашыб гапыны дөјдү. Гапыны ачан олмады вә оғлан чибиндән бир гырыг тәбашир чыхарыб елә гапыдача шәкил чәкмәјә башлады.

— О, чадулу ишарәләр чәкир ки, шаһзадә гыз һеч вахт һәмин гапыдан чыха билмәсин, — дејә киши пычылдады. — Јәгин хәбәр тутуб ки, шаһзадә сеһрли дашлары тапыб, инди шаһзадә ханымы гуртармаға кәлир.

Балача оғлан бир аз гапынын ағзында көзләди, сонра пәнчәрәјә јахынлашыб кимисә чағырды. Бир-ики дәгигә кечди, пәнчәрә тајбатај ачылды вә бир арвад ичәридән башыны чыхарыб нәсә деди, амма күләк онун нә дедијини ешитмәјә гојмады.

— О, арвад Нәһәнк Адамчыла дејир ки, шаһзадә гыз једди гыфыл архасындады,— дејә киши изаһ етди.

Сонра гыз деди:

— Бир бах көр Адамчыл нејләјир? Пәнчәрәнин алтына да, сәкинин үстүнә дә чадулу ишарәләр чәкир. Көрәсән нијә?

— Елә еләјир ки, шаһзадә гыз һеч вахт ишыг үзү көрмәсин. Бах, бах, ојанмаға башлады, һәр шеји чадуја салыр.

Нәһәнк Адамчыл бојундан бөјүк аддымлар ата-ата чыхыб кетди. Күчәдән ики нәфәр кәлиб кечди.

— Бәс бунлар кимди, ата?

— Кралын әскәрләриди. Инди бүтүн орду базар башына јығышыр. Онлар бу евә һүчум едәјәчәкләр. Билирсән «һүчум етмәк» нә демәкди?

— Билирәм. Бах, о јолдан кечәнләр дә крал әскәрләриди?

— Һә, әлбәттә. Гочаны көрүрсән? Мәнчә, кралын өзүдү. Чүнки шаһзадә крал илә краличаны хилас едиб. Крал бу чүр гоча кими јаландан белини бүкүб ки, Адамчыл ону танымасын.

— Бәс бу арвад кимди?

— Күпәкирән гарыды. Онлар Адамчылла әлбирдиләр.

Һәмин евин пәнчәрә гапысынын тајлары јенә бир-биринә дәјди.

— Көрүрсән, бунлар Хејир илә Шәр пәриләриди, көзә көрүнмәз пәриләрди, бир-бири илә мүбаризә апарырлар. Шәр пәриләри пәнчәрәнин гапысыны бағламаг истәјирләр ки, шаһзадә гыздан һеч кимин хәбәри олмасын, амма Хејир пәриләри буна имкан вермирләр.

— Хејир пәриләри галиб кәлирләр.

— Дүздү — дејә киши гызына бахды. — Сән дә мәним хејир пәримсән!

— Бах, ата, бах, бәс бу кимди?

— Бу икид крал гвардијачысыды.

Мүллер зәркәр дүканынын ишчиси машынын јанындан кечди, амма онун көркәми һеч икид көркәми дејилди.

— Ешидирсән, шејпур сәси кәлир. Демәли һамы јығышыб даһа. Бах, тәбилләри дә дөјүрләр.

— Ата, ата, бу да краличады, һә?

— Јох, бу пәри — «мисс Телевизија»ды.*

Киши јенә әснәди. Дүнәнки кечәнин хош һадисәләри јадына дүшдү. Бир мүддәт тәрпәниб динмәди. Сонра гызына бахды вә баша дүшдү ки, бу саат бу балача гыз хошбәхтди. Алты јашлы көзәл гызчығаз. О, гызы өпдү.

— Бах, о буз дашыјан адам да крал әскәриди. Бузу гојачаг Адамчылын башына, Адамчылын да башындакы бүтүн пис фикирләр донач.

Гыз чијниндә буз дашыјан кишијә бахды. Кәлиб-кедән аз иди. Будур, әјнинә бүтүн зәнчиләр кими, ачыг сары плаш кејмиш бир зәнчи әл арабасыны чәкә-чәкә кәлиб кечди: арабанын үстүндә јазылмышды: «Деллин халчалары, пәрдәләри».

Јенә һәмин пәнчәрә гапысынын тајлары бир-биринә дәјди.

Бах, ата, Хејир пәриләри јенә галиб кәлди.

Киши бирдән-бирә баша дүшдү ки, бу күнү узун мүддәт хатырлајачаг: бу сакит күчәни, бу пајыз күнәшинин һәрарәтини вә бу нағылы; өзүнүн ујдурдуғу, гызынын көзләринин габағында чанландырдығы, амма даһа нә дадыны вә нә дә әтрини һисс еләдији бу нағылы. О үзүнү гызынын үзүнә сүртдү вә ушаг үчүн даһа мараглы, даһа хош олсун дејә, јенә дә бир оғланы вә оғланын јанындакы ахсаг кишини нағыла салды.

Сонра:

— Мәним сәрвәтим. — дејә өзүнү сахлаја билмәјиб гызына бахды.

— Буну демисән. — Дејә гыз чаваб верди.

Гызы јалныз гаршыдакы о ев марагландырырды. Киши бир дәгигәлик көзүнү јумду вә истәди ки, һәр шеји гызынын көзләри илә көрсүн. Амма јох, онун үчүн һәмин пәнчәрәләрдәки көһнә пәрдәләр даһа һеч вахт ачылмајачаг. Јолдан өтән бу зәнчиләр, бу ушаглар, бир дә ки, бу күнәш — вәссалам, башга бир шеј она өз ушаглыг илләрини хатырлатмырды.

Гадын е'малатханадан чыхды.

— Нә олду? — дејә киши сорушду.

— Һәр шеј гајдасындады. — Сонра гадын франсызча әлавә етди:— Уста деди ки, Дјупонлар үчүн кукла евчији дүзәлдиб, Бизимчүн дә еләјәр.

Киши франсызча:

— Нечәјә? — сорушду.

— Ијирми бешә. Бағышла, узун чәкди бир аз.

— Бах, ата, јенә дә крал әскәрләри.

Машын јериндән тәрпәнди. Бир нечә мил кетдикдән сонра киши деди:

— Сән дүлкәрин јанында оланда күчәдә мө'чүзәләр баш верирди.

Киши гысача олараг Шаһзадә гыз вә Нәһәнк Адамчыл әһвалатыны арвадына данышды.

— Һајыф, көзләјә билмәдик ки, көрәк шаһзадә гыз нечә азад олунду.

— Јох, нијә көзләјә билмәдик, көзләдик,— дејә гадын е'тираз етди.— Шаһзадә гызы о бири күчәдә азад етдиләр. Нәһәнк Адамчылы исә өлдүрдүләр, өлүсү инди һәјәтдә галыб. Кралла краличаны да, шаһзадә оғланы да өлдүрдүләр. Инди шаһзадә гыз краличә олачаг.

Киши тәәссүф еләди ки, севимли гәһрәманларынын һамысыны бирдән-бирә бу чүр јерлә-јексан еләдиләр.

Ахы онлар әсасларыды, онларсыз олмаз.

— Шаһзадә гыз әрә кедәчәк, бах, онда да онун әри олачаг әсас гәһрәман.

Даһа бир сөз демәдиләр. Машында кедә-кедә һәрә өз аләминдә иди. Гадын индичә гызы үчүн сифариш вердији кукла евчијә барәдә дүшүнүрдү — о өзү касыбчылыгла бөјүмүшдү вә онун һеч вахт бу чүр ојунчаглары олмамышды. киши хүсуси бир мәмнунијјәтлә фикирләширди ки, тезликлә милјончу олачаг; балача гызчығаз исә инди узагда галмыш о чиркли күчәдә баш верән һәмин гәрибә әһвалатлары хатырлајырды.

Тәрчүмә едәни **ЕЛЧИН**

* Калвин Кулидч (1872—1933) бу һекајә јазылан заман (1928) АБШ-ын президенти олмушдур — тәрчүмәчи.

* «Мисс Телевизија» — телевизија васитәсилә кечирилмиш көзәлләр јарышынын галиби — тәрчүмәчи.

АЛФРЕДО ВАРЕЛА
(Аркентина)

Көркәмли насир вә шаир, ичтимаи хадим, Аркентина Коммунист Партијасынын үзвү, Бејнәлхалг Ленин мүкафаты лауреаты Алфредо Вареланын әдәби әсәрләри рус дилинә дәфәләрлә тәрчүмә едилмиш, охучуларын рәғбәтини газанмышдыр. Кәләчәјә бөјүк инам, бејнәлхалг коммунист һәрәкатына сонсуз мәһәббәт, халглар арасында достлуг, гардашлыг мотивләри онун әсәрләринин лејтмотивини тәшкил едир. Шаирин ше'рләриндән бирини охучуларымыза тәгдим едирик.

Партија

Сән горхма һеч вә'дә,
Горхма һеч заман,
Гәлбини алмасын
Һәјәчан, күман;
Опда сәртлик дә вар,
Нәзакәт дә вар.
Онун аһәнкиндә
Јанып арзулар.
Гулаг ас һәмишә онун сәсинә
Инан, сән бу сөзүн
тәнтәнәсинә.

О сөзүн мә'насы —
Јени јарадан,
О — сөзүн «анасы»,
Мисралар мисрасы...
О сөзү хырдала
Сән бала-бала;
Гызылкүл, мусиги,
Ајдынлыг шеһи,
Бир дә сәһәр меһи,
Бир дә үфүгләр,

Үфүгләр ардында гызыл
шәфәгләр,

Көркин мүбаризә...
Онун дөјүшүнә нәр оғлу
кәрәк

Нәр кими дөзә.
Гәлбиндә мәһәббәт
Истәк, сәдагәт,
Һәмишә, һәмишә гардашлыг
дејә!

Бу сөз — Партија!
Сән горхма һеч вә'дә,
Онун сөзләрини,
мисраларыны
Дүшүн, бир дә дүшүн
Дәриндән бир аз.—
Өз ганынла јаз.
Јаныр күнәш кими,
Одлу нур кими,
О, ата јурдундур — доғма
очагдыр;

Нәсилдән-нәслә,
Әсрдән-әсрә
Кечәрәк, даһа да
Кур јаначагдыр.
Фәһлә көјнәјидир —
синәси ачыг.—
Она мөһтачыг.
Ишыглы китабдыр — сөзләри
ајдын,
Сәрһәдсиз өлкәдир — дүзләри
ајдын.

О сөз үрәјинлә
бәстәләнибдир,
О сөздән дүнјаја нур
әләнибдир.

Гадаған етсәләр,
Чәкинмә, горхма,
Јадлар тә'нәсинә
Һеч вә'дә бахма.
Сахла үрәјиндә, әзизлә ону,
Гору јаман бахан һәр көздән
ону.

О бир телескопдур —
Сабаһ көрүнүр.
Онда јенилмәзлик полада
дөнүр.

Бах, өјрән
Дүнјада нәләр баш верир;
Ај да дәјишибдир,
Тамам башгадыр,
Нәһәнк тикинтиләр
Көксүнү дәрир,
Јоллар зирвәләрдән
Булуда чатыр.
Торпагда, сәмада
Ше'ријјәт кәзир,
Һәр ан гәлбиминдә
Бир нијјәт кәзир.
Арзулар, үмидләр!
Кәлмәјир саја...
Бу нијјәт,
Ше'ријјәт
Нәдир? — Партија!

Буну мән дејирәм,
Буна һаггым вар!
Бу сөзлә үзүнә
Ишыг сачылар.
Онун әлләријлә бағлы
гапылар,
Чырпылыб, тајбатај гоша
ачылар.

Партија — атамын
гырышларында,
Партија — көрпәмин
күлүшләриндә...

Һәјатын нәфәси,
Сујун ахары,
Булудун һајы...
Нә вахт ки,
Заманын бајрағы алтда
Дөјүшдү бир инсан —
Сүлһ онунладыр.
Бир бајрам гәлблидир
О ки, һәјатда,
Бир садә кејимлә
Кәлир, — јолдадыр,
Кәлир, милјонларын
Мәһәббәтијлә,
Бир үммаи мәнзилин
тәшнәсиндәдир.

Јахынлаш, көрәрсән,
Сән дә әл еjлә,
Сәсин милјонларын
Кур сәсиндәдир —
Бир сәсиндәдир!
О, уча зирвәдир,
Чичәкли дүздүр,
О, — Ленин вүгарлы
Елә бир сәсдир,
Нә башга партија,
Нә башга сөздүр;
Вурур көксүн алтда;
О — КОММУНИСТДИР!

Тәрчүмә едәни
Давуд НӘСИБ

Азәрбајчан Јазычылар Иттифагынын идарә һеј'әти Тејмур Әһмәдова, әзизи

СИДДИГӘ ХАНЫМЫН

вәфаты мүнасибәтилә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.